

– необходимо комбинировать коммуникативные приёмы с работой над произношением, использовать принцип «от простого к сложному» при обучении иероглифике, регулярно использовать на уроках элементы китайской культуры, создавать «ситуации успеха» для каждого ученика, постепенно увеличивать долю китайского языка на уроке [1, с. 139].

Таким образом, рассмотрены особенности применения коммуникативной методики в преподавании китайского языка в школе. Проанализированы основные принципы коммуникативного подхода, такие как развитие устной речи, ситуативность и минимизация использования родного языка, и адаптированы с учетом специфики китайского языка – тоналности, иероглифической письменности и грамматических особенностей. Предложены практические методы работы: ролевые игры, проектная деятельность, использование мультимедиа и языковых игр, направленных на повышение мотивации учащихся.

Литература

1 Горелов, В. И. Теория и методика обучения китайскому языку / В. И. Горелов. – М. : ВКН, 2020. – 446 с.

2 Щукин, А. Н. Обучение иностранным языкам: теория и практика / А. Н. Щукин. – М. : Филоматис. – 2010. – 475 с.

3 Соловова, Е. Н. Методика обучения иностранным языкам: базовый курс лекций : пособие для студентов пед. вузов и учителей / Е. Н. Соловова. – 3-е изд. – М. : Просвещение, 2005. – 239 с.

4 Гурулева, Т. Л. Подходы к обучению китайскому языку в аспекте формирования межкультурной образовательной парадигмы / Т. Л. Гурулева // Язык и культура. – Томск : Томский государственный университет, 2020. – № 54. – 18 с.

УДК 811.161.3'42'373.612.2:821.161.3-1*В.Дзержынскі

Т. С. Максимовіч

ВОБРАЗНА-ВЫЯЎЛЕНЧЫЯ СРОДКІ Ў ПАЭТЫЧНЫХ ТВОРАХ АВАР'ЯНА ДЗЕРУЖЫНСКАГА

Артыкул прысвячаецца разгляду моўных сродкаў вобразнага выяўлення ў паэтычных творах А. Дзержынскага. Для творчасці паэта найбольш уласцівымі з'яўляюцца эпітэты і метафары. Часта сустракаюцца метафарычныя і сталыя эпітэты. Сярод метафар пераважаюць дзеяслоўныя. Выкарыстанне вобразна-выяўленчых сродкаў спрыяе надзвычайнай эмацыянальнасці паэтычных радкоў, экспрэсіўнае паэтычную мову, дапамагае найбольш яскрава перадаць патрэбныя вобразы.

Авар'ян Сафоновіч Дзержынскі нарадзіўся на Гомельшчыне, у Кармянскім раёне. Ён прайшоў цікавы і складаны жыццёвы шлях. Шмат гадоў працаваў у розных беларускіх рэдакцыях і выдавецтвах, у тым ліку: у выдавецтвах “Беларусь”, “Мастацкая літаратура”, “Юнацтва”. А. Дзержынскі вядомы як аўтар шматлікіх паэтычных твораў для дзяцей. Варта адзначыць такія яго зборнікі вершаў, як “Каласок” (1975), “Конікі-будайнікі” (1977), “Вясёлікі” (1979) “Добрае сэрца” (1980), “Працалюбы” (1987), “Залаты каласок” (1989), “Бярозавы вецер” (1990).

Для паэтычных твораў А. Дзержынскага, змешчаных у зборніку “Бярозавы вецер”, якія сталі аб'ектам нашага даследавання, уласцівыя глыбокія эмоцыі і надзвычайная праўдзівасць простых і адначасова надзвычай экспрэсіўных вобразаў. У творчасці нашага земляка знайшлося месца многім важным тэмам. Перш за ўсё – гэта Радзіма. Беларуская зямля апяваецца паэтам з асаблівай цеплынёй і любоўю.

Адае ўвагу паэт у сваіх вершах і тэме працы, а таксама філасофскім разважаннем. Тэматычная разгалінаванасць паэтычнай творчасці А. Дзеружынскага падмацоўваецца вялікай мастацкай выразнасцю мовы вершаў паэта. У мове паэтычных твораў А. Дзеружынскага назіраецца значная колькасць вобразна-выяўленчых сродкаў.

Адным з самым пашыраных сродкаў мастацкай выразнасці ў даследаваных вершах з'яўляецца эпітэт. Эпітэт – гэта мастацкае азначэнне, якое вобразна падкрэслівае пэўную рысу і прыкмету рэаліі і тым самым яскрава выдзяляе гэтую рэалію з шэрагу падобных.

Часцей эпітэты ў мове вершаў А. Дзеружынскага выражаныя прыметнікамі. Мастацкія азначэнні ў вершах А. Дзеружынскага характарызуюць з'явы прыроды: *Ляцяць сюды / З выраю гусі / Да сініх Цудоўных азёр* [1]; *Радзілася / Ё Беларусі, / Дзе ціхі Задумлівы бор* [1]; *І хвалі быстрацечныя / Ілюцца / Песняй звонкаю* [1]; *Ой, Днепро, / Ой, рака мнагаводная* [1].

Эпітэты апавядаюць чалавека, яго працу, моц і прыгажосць: *Усё рукамі нашымі / Узрошчана руплівымі* [1]; *Усюды маладосць твая / Кінукая відаць* [1]; *Песняй звонкаю* [1].

Варта адзначыць, што не абмянае А. Дзеружынскі ў сваёй паэзіі і метафарычныя эпітэты. Гэтыя моўныя сродкі вобразнага выяўлення спалучаюць у сваім стылістычным функцыяванні прыкметы метафары і эпітэта. Выкарыстанне метафарычных эпітэтаў у вершаванай мове мяркуе параўнанне і супастаўленне прыкмет і характарыстык розных прадметаў і з'яў і маляўнічае апісанне слова. Пры ўжыванні метафарычных эпітэтаў паэт удала надзяляе якасцямі адных рэалій іншыя. Часцей з'явы прыроднага свету атрымліваюць характарыстыкі, уласцівыя чалавеку: *Сюды / З крыкам радасным гусі / З далёкага поўдня / Ляцяць* [1]; *Калыша / Вецер-вольніца / Пішаніцу гаманлівую* [1].

Паэтычная творчаць А. Дзеружынскага сведчыць аб трапнай увазе і шчырай любові аўтара да беларускага фальклору. З гэтай прычыны крыніцай многіх мастацкіх азначэнняў, выяўленых у вершах А. Дзеружынскага, з'яўляецца вусная народная творчасць. Менавіта адтуль, з фальклору, бяруць вытокі сталыя, або пастаянныя, эпітэты, якія ствараюць з паяснёным словам адзіны вобразна-паэтычны выраз.

Як і ў фальклору, у вершах А. Дзеружынскага сустракаецца мастацкае азначэнне *залаты*, якое, таксама пад уплывам беларускага фальклору, у даследаваных творах азначае назоўнік *каласы*: *Гнуцца, хіляцца да долу / Залатыя каласы* [1]. Натуральна, што для вобраза кропляў расы паэт выкарыстаў сталы эпітэт *срэбны*: *Ззяюць сонейка праменні / Ё срэбных кропельках расы* [1].

Фальклорныя крыніцы маюць і некаторыя колеравыя эпітэты, таксама ўласцівыя мове твораў А. Дзеружынскага. З'явы прыроды часта характарызуюцца з дапамогай азначэння зялёны: *“Табе пяюць вясной вятрыскі, / Лугі зялёныя, палі”* [1]; *“Алеямі зялёнымі, / І ліпамі, і клёнамі, / І паркамі цяністымі / Ўпрыгожаны стаіць”* [1].

У творчасці А. Дзеружынскага адзначаюцца эпітэты, выражаныя прыдаткамі, у якіх вобразная характарыстыка падаецца праз узгадванне якасцей рэаліі, названай назоўнікам-прыдаткам: *“Хто на танцах пойдзе ў круг – / Замірае хлопец-зук”* [1]; *“Табе шапочка рута-мята / І лісце дрэваў шаласціць”* [1].

Паэтычнасць і вобразнасць мовы вершаў А. Дзеружынскага выяўляюцца ў тым, што эпітэты становяцца трапным складнікам метафары. Пры гэтым многія метафары маляўніча апісваюць прыроду Беларусі: *“На гладзі тваёй / Цёмна-сіняй / Вясёлыя промні / Зайграюць”* [1]; *“Гарады / Беларусі Красуюцца, / Тонуць вёскі / Ў зялёных Садах”* [1].

У метафарах паэт выкарыстоўвае часам індывідуальна-аўтарскія эпітэты, што надаюць паэтычнай мове непаўторнасці і вобразнай індывідуальнасці: *“Грушы, яблыні / Цветам зваблівым / Упрыгожылі вясну”* [1].

Метафары шляхам вобразнага пераносу ў паэзіі А. Дзеружынскага перадаюць надзвычайную прыгажосць акаляючага асяроддзя, роднай паэту прыроды. Менавіта праз выкарыстанне метафарычнага багацця паэт здолеў увасобіць для чытача непаўторныя краявіды: *“Дзе срэбрам / Крыніцы звяняць”* [1]; *“Наўкол зямля, / І траўка шэпча кожная”* [1]; *“Табе пяюць вясной вятрыскі”* [1].

Для патычнай спадчыны А. Дзеружынскага ўласцівыя таксама метафары, якія вобразна апяваюць пачуцці чалавека, маляўніча адлюстроўваюць каханне лірычнага героя: “Ты стала краскай / Чароўнай той” [1]; “І ўвесь на свеце / Мой знікнуў сум, / Прынёс мне вецер, / Прынёс мне вецер / Тваю красу” [1].

Часта ў вершах паэта адбываецца спалучэнне некалькіх вобразна-выяўленчых метафарычных сродкаў, у выніку чаго ўзнікае своеасаблівы вобразны паралелізм, дзе першыя радкі вобразна апісваюць прыродны стан, а наступныя радкі прысвячаюцца чалавечым пачуццям: “Кветкі яблынь белым пухам / Засцілаюць весні сад, / Я цябе ўвесь час бы слухаў, / Бачыў ясны твой пагляд” [1].

Пашыраным у вуснай народнай творчасці і мастацкай літаратуры моўным сродкам вобразнага выяўлення з’яўляецца параўнанне. У параўнанні звычайна вобразна супастаўляюцца дзве розныя рэаліі, для якіх аўтар знайшоў падабенства ў пэўных рысах. Параўнанне сустракаецца ў паэтычных творах А. Дзеружынскага, але не з’яўляецца настолькі ўласцівым для яго творчасці стылістычным сродкам, як метафара і эпітэт: *Хто няе, як салавей*, / *Хто за кветку прыгажэй?* [1]

Такім чынам, разгляд моўных сродкаў вобразнага выяўлення ў паэтычных творах А. Дзеружынскага дае падставы адзначыць, што для творчасці паэта найбольш уласцівымі з’яўляюцца эпітэты і метафары. Часта сустракаюцца метафарычныя і сталыя эпітэты. Адзначаюцца колеравыя мастацкія азначэнні. Сярод метафар пераважаюць дзеяслоўныя. Выкарыстанне вобразна-выяўленчых сродкаў спрыяе надзвычайнай эмацыянальнасці паэтычных радкоў, экспрэсівізуе паэтычную мову, дапамагае найбольш яскрава перадаць патрэбныя вобразы.

Літаратура

1 Дзеружынскі, Авяр’ян. Бярозавы вецер / Авяр’ян Дзеружынскі. – URL: https://knihi.com/Aviarjan_Dzieruzynski/Biarozavy_viecier.html (дата звароту: 15.04.2025).

УДК 811.161.3’42’37:398.92:811.111’42’37:398.92

Л. А. Масанавец

ВЫВУЧЭННЕ ФРАЗЕАЛОГІІ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ Ў СУПАСТАЎЛЕННІ З АНГЛІЙСКАЙ

У артыкуле на матэрыяле фразеалагічных адзінак беларускай і англійскай моў з адным агульным саматычным кампанентам выяўляецца іх агульнасць і адметнасць, параўнанне і супастаўленне менавіта ў школьнай практыцы навучання дзвюх мовам з мэтай засваення фразеалагізмаў у кожнай, прачытання іх зместу і ўстанаўлення адметнасцей народнага ўспрымання і асэнсавання сябе і свету вакол сябе. Асаблівая ўвага нададзена адрозненню фразеалагічных адзінак у кантэксце міжмоўнага вывучэння, а таксама ўзаемасувязі мовы і культуры, нацыянальнага светапогляду, менталітэту.

Фразеалогія як адносна маладая і самастойная лінгвістычная дысцыпліна няспынна прыцягвае ўвагу і цікавасць усё новых даследчыкаў, паколькі яе асноўны аб’ект – гэта “ўстойлівая, узнаўляльная, не менш як двухкампанентная моўная адзінка, якая спалучаецца са словамі свабоднага ўжывання і мае цэласнае значэнне, не роўнае суме значэнняў яе кампанентаў” [2, с. 5]. Да таго ж яшчэ фразеалагізмы – гэта “моўныя і культуралагічныя знакі другаснай намінацыі, роля якіх у ацэньванні, у характарыстыцы і выражэнні адносін да таго, што названа, у захаванні і перадачы культурнай інфармацыі,